

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р **Стефка Венкова-Мошева**,
Институт за изследване на изкуствата – БАН

за дисертационния труд на **Ангел Димитров Симитчиев**,
редовен докторант към Институт за изследване на изкуствата – БАН,
на тема:

ЕМБИЪНТ МУЗИКАТА ОТ ПЕРИФЕРИЯТА КЪМ ЦЕНТЪРА – ФУНКЦИЯ, ТИПОЛОГИЯ И ЖАНРОВИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

за присъждане на *образователната и научна степен „доктор“*
по специалност *Музикознание и музикално изкуство*,
професионално направление 8.3. *Музикално и танцово изкуство*

Научен ръководител: проф. д.изк. **Кристина Япова**

Ангел Симитчиев, след успешно положен изпит, е зачислен за редовен докторант в изследователска група „Музикална съвременност“, сектор „Музика“, Институт за изследване на изкуствата – БАН в периода 1.10.2017 – 1.10.2020 г. Отчислен е с право на защита на 1.10.2020 г. Във връзка с темата на дисертацията има пет публикации – три студии в академичното реферирано списание „Българско музикознание“, от които едната под печат, и две статии – една в „Изкуствоведски четения“ 2020 и една, приета за печат в РМ Press. Дисертационният труд се състои от 142 стр. Обсъден е на предварителна защита от ИГ „Музикална съвременност“ на Институт за изследване на изкуствата – БАН на 16.04.2021 г., като направените препоръки от участниците в заседанието са взети предвид в окончателния вариант на текста. Научният съвет на Института е гласувал научно жури и процедурата се провежда без възражения. От формална гледна точка текстът отговаря на минималните национални изисквания за

подобен труд, както и на изискванията в Правилника на ИИИЗк-БАН¹ по отношение на обема от страници на текста и броя на публикациите.

Дисертационният труд на А. Симитчиев е посветен на една недостатъчно изследвана област не само в нашата музикална наука, но и като цяло в световен мащаб – въпросът за ембиънт, неговите корени, история и съвременно развитие, неговата музикална специфика и перспективи за развитие. Намирам темата за много интересна и дисертабилна не само от гледна точка на това, че с нейната разработка се запълва съществуваща празнина, но и поради нейната актуалност – фокусираща се върху музика, пулсираща в ритъма на съвременността, която има растяща популярност както сред широката аудитория от слушатели, така и сред музикалните изследователи. Именно това интензивно пребиваване на ембиънт в днешното време предпоставя пред дисертанта необходимостта от неговото проследяване не само в самата музика или в публикуваното за нея, но също така и в пространството на свободното споделяне на мнения и информация, което предлага глобалното интернет пространство, на новите форми на общуване във форуми, на споделеното в лични професионални разговори. Нерядко тази информация в изследванията на по-старата музика сякаш остава на заден план, най-често поради невъзможността тя да бъде вече открита, тъй като не е съхранена за поколенията. А тя безспорно разкрива различен пласт в опитите за музикална реконструкция и в търсенето на автентичност.

Текстът е организиран в ясна и логична структура с увод, четири глави, заключение и библиография. В Увода са формулирани обектът и целите на дисертацията. Тя е посветена на изследването на ембиънт като „съвременно музикално явление, което в рамките на едва четири десетилетия успява да изгради около себе си разнородна общност от

¹ *Правилник* за условията и реда за придобиването на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за изследване на изкуствата, БАН, с. 13.

музиканти, композитори и слушатели“ (с. 3). Основната цел е „да очертае цялостна и съвременна представа за жанра, да изследва в детайл начините на създаване на тази музика, нейното многообразие от звучности и настроения, както и да разсъждава върху бъдещия ѝ потенциал (с. 4). Избраният от дисертанта комплексен подход съответства на спецификата на обекта на изследване.

Като всяка разработка в сравнително слабо проучена музикологична област, дисертационният труд на А. Симитчиев се изправя пред въпроса за терминологията. От една страна, поради идването ѝ изцяло от английски език и необходимостта от въвеждането в употреба на български език на набор от понятия, а от друга, съотнасянето ѝ спрямо вече утвърдени термини. Затова бих искала да отбележа, че дисертантът предлага прецизен терминологичен апарат, който адекватно се вплита в музикологичната специфика на текста.

Глава 1. *Опит за теоретично изследване на ембиънт музиката* изследва предпоставките за възникване на ембиънт, синтезирани от А. Симитчиев като „музикалното обзавеждане на Сати, тишината на Кейдж, класическия рок минимализъм и синтезаторната музика в едно“ (с.13). Търсят се преките и косвените предшественици на жанра, понякога достигайки до неочаквани автори и композиции. Проследяват се връзките с явления от музикалния авангард на XX век и с различни течения в рок музиката, както и се отчита важната роля на технологичния прогрес, повлиял в голяма степен новите звукови търсения. Акцентира се върху приноса на Брайън Ино, който е създател на името „ембиънт“ и на неговите първи знакови композиции.

Глава 2. *Източници на звуков материал и средства за третирането му* отделя специално внимание на техническите и композиционни особености, които изграждат ембиънт – музикални инструменти и тяхната употреба. Тук проличава задълбоченото познаване от страна на дисертанта

на спецификата на музикалната материя, която теоретизира и анализира в цялото изложение. Мисля, че това е и една от причините неговият разказ за ембиънт да е толкова убедителен, като така постига и лекотата, с която сменя равнищата на протичане на изследването. Много интересен и важен е аспектът на третиране на звукозаписното студио като музикален инструмент, като фокусът пада върху „различни типове аудио технологии, продукционни и перформативни похвати. Проследяването на връзката между инструментариум, студийни практики и различните звукови резултати, до които този творчески обмен води, е ключов за диференцирането на вътре-жанровите динамики и направления“ (с. 6).

Глава 3. *Жанрови взаимодействия и разновидности* разглежда една много важна за развитието на ембиънт музиката специфика – нейното „сегментиране в множество поджанрови и нишови разклонения“ (с. 6). Както проникателно отбелязва А. Симитчиев: „Всяко от тях носи не само специфично звучене, което зависи не само от избора на инструментариум, но и от субкултурната принадлежност на композиторите, на техните вдъхновения и индивидуални търсения. Всеки ембиънт поджанр – попознат или проходящ – обединява около себе си не само тясно-специализирано ядро от композитори, но и много специфична публика“ (пак там). Така пред нас се разкриват както идеите, които стоят зад различните поджанрове и спецификите на тяхната музикална реализация, но и слушателските кръгове, които се припознават в тях. Вътрешните разклонения на жанра са и едната от причините за неговата виталност. Другата е постепенното проникване на елементи от ембиънт в други музикални територии – на джаза, кънтри музиката, екстремния метъл, включително простирайки се до новите търсения в областта на съвременната академична музика. Според автора именно тези „срещи“ и навлизания в нови стилови пространства са причината ембиънт да се

развива. Което от своя страна отваря темата за все по-широката употреба на електронния звук в музиката днес.

Глава 4. *Посоки, критика, потенциал* разкрива задълбочения прочит на А. Симитчиев в света на съвременната музика. Така той открива една от причините за жизнеността на ембиънт, парадоксално, именно в критиките и откриваните от тях противоречия, които застават в основата на нови негови разклонения и продължения: „Различните гледни точки движат ембиънт към все по-нови звукови и теоретични територии като разширяват неговото присъствие в съвременното аудио-визуално изкуство, концертната музикална дейност, фестивалния живот и сферата на мобилните приложения“ (с. 105). По отношение на различните мнения около термина „ембиънт“ и асоциирането на музиката му най-вече с „продължителен“ или „задържан много дълго“ звук (с. 111), както и други негови най-специфични качества, бих отбелязала, че мен това по аналогия ме отпраща и към музиката на френския композитор от XX век Оливие Месиен (1908–1992). В част от композициите си той използва постоянно (остинатно) звучащ музикален материал, в който се проявяват постепенно малки промени, а размерите на музикалната форма значително надхвърлят познатите ни такива. Интерес представляват и съвременните софтуерни възможности, в които музикалните приложения към различни мобилни компютърни устройства позволяват на всеки техен потребител да генерира свое музикално пространство. По отношение на новите възможности за изпълнение на ембиънт на живо, А. Симитчиев отбелязва, че той „е адаптивен и приложим в различни мащаби“ (с. 120).

В заключението се обобщават основните линии на изследването, заложи в отделните глави. По отношение на библиографията, тя съдържа 81 заглавия – 3 на български и 77 на английски език. Както е видно, изследването на А. Симитчиев ще има свое, бих казала, основополагащо място в литературата по въпроса за ембиънт музиката в българското

културно пространство. Не само защото събира и поставя историческите и музикалните основания на жанра, но и защото надграждайки върху познаването отблизо на „правенето“ на тази музика, той успява да създаде една теоретична рамка, в която да положи научните основи във възприемането и осмислянето ѝ. Препоръчвам текстът на дисертационния труд да бъде публикуван.

Представеният от А. Симитчиев автореферат е в обем от 16 страници и кореспондира с основния труд, като представя в синтезиран вид ясно, точно и коректно основните моменти от текста на дисертацията, както и приносите и публикациите по темата на дисертацията. Приемам справката за приносите в дисертационния труд, тъй като тя отразява основните научни постижения на докторанта.

Бих искала да поздравя докторанта за добрата езикова култура, за приятния за четене и възприемане стил на текста. Бих искала да поздравя и научната ръководителка проф. д.изк. Кристина Япова за професионално свършената работа.

Оценявам високо извършените от дисертанта дългогодишни проучвания, систематизации и постигнатите научни резултати. Въз основа на оригиналния и приносен характер на дисертационния труд на Ангел Димитров Симитчиев „Ембиънт музиката от периферията към центъра – функция, типология и жанрови взаимодействия“ **давам своята положителна оценка** за него. Предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Ангел Димитров Симитчиев *образователната и научна степен „доктор“* по научната специалност *Музикознание и музикално изкуство*, професионално направление 8.3. *Музикално и танцово изкуство*.

20.08.2021 г.

доц. д-р Стефка Венкова-Мошева

София